

["Treća" i nije neka sreća...](#)

U starosti svima ste teški:

Nasilje nad starijim osobama je zločin koji ne smije proći bez kazne!

[Davorka Blažević](#) • 02/12/2022 u 12:26 •

Sviđa i

“Sve je lako kad si mlad, svako odijelo bolje ti stoji, ma svaka rana manje boli, o da, o da, o da...” pjevali su na svom prvom koncertnom (dvostrukom) albumu iz 1989. “Prljavci” anticipirajući za njih tek nadolazeće vrijeme, svjesni da im, poživeli, to neće biti baš najugodnije razdoblje života. Jer, “treća” (dob) zbilja i nije neka sreća...Ali, lako za “Prljavce” i odijelo, ma i za rane iz mladosti, pravi problem starosti je nemoć, samoća i egzistencijalna nesigurnost. Kako dostojanstveno starjeti ako vas zdravlje izdaje, društvo (zajednica) smatra građanima drugog reda i neugodnim teretom, a obitelj i vaše neposredno okruženje ignorira i zanemaruje?

Starije osobe, napose ako žive same, često su izložene maltretiranju, perfidnim ili sasvim prizemnim prijevarama, beskrupuloznim obmanjivanjima s ciljem da im se, po mogućnosti legalno, ma koliko nemoralno, uzme čak i krov nad glavom. Žalostno je što u tome nerijetko sudjeluju članovi obitelji...

Polovica starijih od 65, koji žive sami, u riziku su od siromaštva

Prema najnovijim podacima Državnog zavoda za statistiku, u Hrvatskoj je **svaki peti stanovnik u dobi od 65 i više godina**, a gotovo ih **trećina živi u riziku od siromaštva**. **Stopa rizika od siromaštva za osobe starije od 65 godina koje žive same, penje se preko 52 posto (2020.)** ! A Hrvatska je Ustavom definirana kao socijalna država u kojoj bi se institucionalna skrb za starije građane trebala podrazumijevati. No, umjesto toga društvo, pogotovo institucije i njihove birokratske strukture, tretiraju ih kao gnjavatore koji uvijek nešto pitaju, novine u sustavu ne razumiju, slabo su informirani i stoga, onima koji bi im trebali biti na raspolaganju i tretirati ih s dužnim poštovanjem- dosadni i naporni. Nije lako biti star...

S obzirom na visok stupanj rizika od siromaštva, egzistencijalne i socijalne ugroženosti, dobar dio svoga godišnjeg izvješća, socijalnoj sigurnosti starijih posvećuje redovito i **Pučka pravobraniteljica**.

U zadnjem izvješću za 2021. pučka pravobraniteljica **Tena Šimonović Einwalter** upozorava upravo na tri spomenute poražavajuće brojke koje oslikavaju status starijih osoba u Hrvatskoj: **petina građana u Hrvatskoj je starija od 65 godina, trećina ih je u riziku od siromaštva, a čak polovina onih koji žive sami**. Što država čini da bi im olakšala i učinila život sigurnijim, zapravo- podnošljivijim?

Sve su to palijativne mjere, nema sistemskih rješenja, mahom su to jednokratne pomoći, bilo da se radi o **COVID dodatku** koji je uveden radi ublažavanja posljedica pandemije u travnju 2021. kao trenutno olakšanje, u iznosu od **400 do 1200 kuna** (ovisno o visini mirovine) ili mjerama za amortiziranje posljedica energetske krize. Od početka prošle godine krenule su i isplate **nacionalne naknade** za one koji nisu ostvarili pravo na mirovinu, ali ne većih od **800 kuna mjesečno**. Pritom se u provedbi pojavio niz problema i nedoumica s isplatom umirovljenicima s nereguliranim prebivalištem, pa do pitanja isplata na račune u banke u inozemstvu.

Covid dodatak je, prema podacima **HZMO-a**, isplaćen u travnju za **652.341 korisnika**, u srpnju za **58.068 osoba** a u prosincu 2021. za još **10.026 osoba**.

No, neki su građani ostali i bez covid dodatka i bez nacionalne naknade, jer se nisu u vrijeme obratili HZMO-u, ili zbog neinformiranosti nisu mogli podnijeti zahtjev i ostvariti pripadajuće pravo.

Nasilje nad starijima raste...

Pučka pravobraniteljica u tom smislu posebno navodi **slučaj 92-godišnje starice “narušenog vida i sluha, koja živi bez pitke vode, javne rasvjete i asfaltiranog prilaznog puta**, koja je podnijela zahtjev za nacionalnu naknadu za starije tek uz pomoć djelatnika općine, jer nije bila svjesna mogućnosti što pokazuje važnost izvaninstitucionalne podrške za najranjivije među osobama starije životne dobi.”

Notorna je stvar da su umirovljenici najurednije platiše. Oni će se odreći i kruha, ali će podmiriti sve režijske troškove od svojih malih mirovina. Za njih je to prioritet. Najprije se podmiruju obaveze prema državi i lokalnoj zajednici, a onda se misli na hranu i ostalo. Nasuprot njima koji žive na rubu siromaštva ili krajnje skromno, oni koji imaju i previše, pogotovo jer njihove stečevine nerijetko nisu plod poštenog rada, najveći su dužnici. Ali, tako je to kod nas...

No, najveći problem s kojim su suočene starije osobe je – **nasilje**. Bilo u domovima ili obitelji. U izvješću **Pučke pravobraniteljice** napominje se kako je **nasilje i zanemarivanje starijih osoba značajno poraslo u vrijeme pandemije**. Nasilje nad korisnicima domskih ustanova uočeno je tijekom inspekcijskih nadzora. Ono se nažalost, tretira kao “**nepravilnost u radu**”, odgovornim osobama se nalaže da u određenom roku otklone evidentirane nepravilnosti, ali bilo kakve kaznene ili prekršajne sankcije za počinitelje- izostaju. Kao da se ništa i nije dogodilo. Sramotno!

Kad je, pak, riječ o nasilju kojem su izloženi u vlastitim domovima, nema cjelovitih podataka i glavnina saznanja o tome rezultat je istraživanja udruga. Primjerice, pučka pravobraniteljica **Šimonović Einwalter** ističe za primjer udrugu **Duga Vukovar** koja je provela istraživanje iz kojeg je razvidno da je gotovo **trećina starijih ispitanih osoba doživjela neki oblik nasilja, a čak polovica njih nasilje nije prijavila**, dijelom **zbog straha** od posljedica i socijalne isključivosti, a dijelom **zbog srama** zbog situacije u kojoj su se našli i gubitka dostojanstva.

O sramu kao razlogu prešućivanja nasilja koje se provodi nad njima, govori **udruga CERANEO** koja je provela istraživanje u pet županija na području sjeverne Hrvatske, a gdje se pokazao da su **među ključnim razlozima ranjivosti ljudi “treće dobi” narušeni obiteljski odnosi zbog očekivanja nasljeđivanja njihove imovine**, do koje se nekim članovima obitelji silno žuri, pri čemu ih nimalo ne zanima dobrobit njihovih ostarjelih bližnjih koji su štedjeli svaku kunu za starost..

Čak i kada susjedi svjedoče nasilju nad starijim osobama u obitelji i takve slučajeve prijavljuju, žrtve ozljede prikrivaju, a nasilje negiraju. Nije ni čudo, jer njihovi **nasilnici nerijetko s njima žive u istom kućanstvu**, njihova su krv, njihovi najbliži i stoga je lako shvatljiv njihov poriv da ih zaštite od kaznenog progona, pa čak i na vlastitu štetu. Nažalost, zbog toga počinitelji izmiču pravdi, a nekažnjeno nasilje ponavljaju.

Jedna je majka prijavila svoju kćer, liječenu alkoholičarku koja godinama vrijeđa i zlostavlja psihički, verbalno i financijski njezinu majku, svoju baku. I policija i Hitna često su dolazile na intervenciju u tu obitelj. Nesretna majka htjela je da se kćer odseli i ostavi baku na miru, stara je i bolesna, ali kći to ne želi, iako je zaposlena i ima svoje prihode. No, to je tek jedan od primjera s kakvima se često suočava

Pučka pravobraniteljica...

Domovi tuge...

Prema podacima **Povjerenstva za praćenje i unaprjeđenje rada tijela kaznenog i prekršajnog postupka** te izvršavanje sankcija vezanih za zaštitu od nasilja u obitelji, tijekom **2020. godine pred sudovima je evidentirano 314 žrtava starije životne dobi**, što je porast u odnosu na 2018. i 2019. godine, iako je ukupan broj žrtava u padu. **MUP je tijekom 2021. godine evidentirao 760 žrtava obiteljskog nasilja starijih od 65**, od čega 499 žena i 261 muškarac, što je manje nego **2020. godine kada je bilo evidentirano čak 1.095 žrtava obiteljskog nasilja starijih od 65 godina**. Prema

evenciji centara za socijalnu skrb, **zabilježeno je 289 slučajeva zanemarivanja potreba osoba starije životne dobi**, što predstavlja blagi porast u odnosu na 2019. godinu, konstatira se u Izvješću Pučke pravobraniteljice za 2021.

Nažalost, to su samo dostupni, prikupljeni podaci koji ne daju cjelovit uvid u razmjere nasilja nad starijim osobama. Također se ne navodi ni struktura počinitelja, radi li se o djeci, unucima, partnerima, ne diferencira se nasilje po vrsti- fizičko, ekonomsko, psihičko..., a nema ni podataka o tome jesu li počinitelji sankcionirani.

Domovi za starije i nemoćne posebna su priča. U Hrvatskoj su prema podacima **Ministarstva rada, mirovinskog osiguranja, socijalne politike i obitelji**, djelovala **tri državna, 45 županijskih (gradskih i općinskih), 121 nedržavni dom i 379 obiteljskih domova**. Ukupno je u domskim ustanovama bilo **smješteno 22.364 korisnika**. Za njih 1252 je u plaćanju dijela troškova, zbog niskih mirovina, participirala država (proračun), a **za 846 korisnika kompletan trošak smještaja podmirivao se iz državnog proračuna**.

Puno je **više pritužbi na obiteljske domove** koji će se stoga morati transformirati do 1.siječnja 2027. ukoliko žele nastaviti s radom. Inače, u obiteljskim domovima, kako se navodi u izvješću Pučke pravobraniteljice, smješteno je **5.652 korisnika**, a uz činjenicu da je domskih kapaciteta kronično malo, a liste čekanja za smještaj u dom svake godine sve duže, eventualnim zatvaranjem neadekvatnih, netransformiranih obiteljskih domova otvorit će se velik problem zbrinjavanja starijih osoba u ustanove.

Danak pandemiji i izoliranosti

A ustanove su, ako čovjek već nema mogućnost ostati u zdravoj obitelji, najbolje rješenje za one koji se više ne mogu sami brinuti o sebi. Nažalost, kvaliteta usluge bitno se razlikuje od doma do doma. Posebno iskustvo domovi su stekli tijekom **pandemije**, a i korisnici koji su se u to vrijeme zatekli u ustanovama. Zbog opasnosti od širenja epidemije u domovima, neki su pribjegavali potpunoj zabrani izlazaka i posjeta korisnicima čime su ugrozili njihova temeljna ljudska prava, a pravo na slobodu kretanja i komuniciranja jedno je od bazičnih. Pandemija je za posljedicu imala i da su mnogi, posebno oni smješteni u stacionarima, umirali sami, bez oproštaja s članovima obitelji, a zbog zabrane okupljanja nitko ih nije mogao ni ispratiti na njihovo posljednje počivalište. Nehumano je to i diskriminatorno. Toliko ih je otišlo bez ikakvog kontakta sa svojim najbližima, pogotovo fizičkog, izravnog, a kod starijih i nemoćnih osoba to je dodatno potenciralo osjećaj zaboravljenosti i napuštenosti. Za njih su domovi bili njihova zadnja utočišta preplavljena tugom...

Podaci **Ministarstva rada, socijalne skrbi i obitelji** govore da je **od 1. lipnja 2020. do 28. veljače 2021.** godine **preminulo 903 korisnika domova za starije i nemoćne**, najviše u **Gradu Zagrebu (279), Osječko-baranjskoj (79) i Međimurskoj županiji (72)**, no, nakon 1. ožujka 2021. brojke su počele padati pa je **do početka siječnja preminulo ukupno 138 korisnika**, što je rezultat i većeg broja procijepljenih.

Ali, nije samo pandemijsko vrijeme bilo teško za korisnike domova. Iako, baš u to vrijeme kada su posjete bile zabranjene, Pučka pravobraniteljica je zaprimila velik broj pritužbi bivših zaposlenika u privatnim i obiteljskim domovima, u kojima se navodi kako se na korisnicima šteti, na hrani i grijanju, da je osoblje nestručno, da su korisnici preko naći prepušteni sami sebi, da ih se vezuje, štovije čak i izravno za neke smrtne slučajeve optužuju osoblje i njihov nemar i nebrigu za korisnike. Pučka pravobraniteljica je, kako navodi u svom izvješću kojeg je prihvatio i Sabor, u takvim slučajevima zatražila

žurno postupanje nadležnih institucija, i provođenje inspekcijskog nadzora. No, kakav je epilog takvih slučajeva, nije poznato...

Pritužbe Pučkoj pravobraniteljici

Za kraj, prenosimo samo neke od pritužbi građana pristigle na adresu **Pučke pravobraniteljice**, a koje se odnose na postupanje sa starijim i nemoćnim osobama. Očito, ovo je društvo u kojem “treća dob” nije neka sreća...

“...Jedino drugo meso koje se koristi je piletina i to u 15 dana jednom. Na 20 ljudi i više, jedno pile i pol i to najmanjih dimenzija. Meso dođe već usmrđeno pa se namače u kvasini. O večeri da ne govorimo. Katastrofa. Ljudi su gladni, vezani i prljavi.”

” Kada je tata primljen u Dom imao je 70 kg, bio je potpuno pokretan, sam je išao na WC, sam je jeo, komunicirao normalno, prepoznavao nas, uz povremen gubitak osjećaja za mjesto i vrijeme, i imao fizičku snagu. Dakle, u mjesec i pol dana tata se iz fizički jakog 83-godišnjaka pretvorio u čovjeka na samrti...Izgubio je gotovo 20 kg, potpuno je gladan i dehidriran, ima pelene, ne izlazi iz kreveta, ne komunicira, samo spava...”

On nije oslabio, on je na rubu života, a o dostojanstvu čovjeka i pravu na brigu i komunikaciju, da ne govorim,, Mi ćemo probati spasiti tatin život, ali brinemo se za desetke kostura koje smo vidjeli u sobama doma...”

“Molim Vas zašto su moji roditelji danas uplakani morali napustiti prostorije mirovinskog u Splitu. Naime, danas su došli da podnesu zahtjev za isplatu covid dodatka ali službenica nije htjela uzeti zahtjev zbog, kako kaže, razloga da su zakasnilo. Ipak su oni stariji ljudi i nisu im baš dostupne informacije kao drugima. Da li je to moguće, pa ipak je to naknada jednokratna, kako mogu zakasniti.”

**Tekst je realiziran uz pomoć sredstava iz Projekta poticanja novinarske izvrsnosti 2022. – Agencije za elektroničke medije.*

